

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-43>

УДК 332.122:338.43(477.44)

Томашук І.В.

Вінницький національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. У статті проаналізовано основні складові формування нової регіональної соціально-економічної політики розвитку сільських територій Вінницького регіону. Вказується, що одним з основних аспектів соціально-економічної політики нашої держави є побудова нової моделі розвитку сільських територій, яка відповідатиме стандартам розвиненої європейської країни. Підкреслюється, що реабілітація територіальних громад може виступати чинником реінтеграції країни, але тільки за умови подолання фрагментації підходів, рішень і часткових ініціатив реформування. Проведено аналіз нової редакції «Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області до 2020 року». Підкреслюється, що економічний розвиток сільських територій Вінницького регіону нерозривно пов'язаний із впровадженням нової концепції інституціоналізму. Зазначено, що реалізація заходів регіонального розвитку в регіонах повинна враховувати особливості соціально-культурної ситуації в цих регіонах, настрої та цінності населення і містити заходи щодо зменшення негативних факторів формування безпечного й комфортного середовища для життя людини. Зроблено висновок, що цілісність, згуртованість та інклюзивність повинні стати основоположними принципами розвитку, співіснування та співпраці громад, регіонів та держави.

Ключові слова: сільські території, стратегія, інституціоналізм, модель розвитку, регіональний розвиток.

Tomashuk Inna

Vinnytsia National Agrarian University

FORMATION OF A NEW REGIONAL SOCIAL AND ECONOMIC POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL TERRITORIES VINNYTSIA REGION

Summary. The article analyzes the main components of the formation of a new regional socio-economic policy for the development of rural areas of the Vinnytsia region. It is specified that one of the main aspects of the socio-economic policy of our state is determined by the construction of a model of rural development that would meet the standards of a developed European country. It is stressed that rehabilitation of territorial communities can act as a factor in the country's reintegration, but only if the fragmentation of approaches, decisions and partial reform initiatives is overcome. The analysis of the new version of the "Strategy of balanced regional development of Vinnytsia region up to 2020" was conducted. It is emphasized that the economic development of rural areas of the Vinnytsia region is inextricably linked with the introduction of the New Concept of Institutionalism. It is indicated that the implementation of measures for regional development in the regions should take into account the peculiarities of the socio-cultural situation in these regions, the mood and values of the population and contain measures to reduce the negative factors for the formation of a safe and comfortable environment for human living. It was emphasized that the process of state regulation of socio-economic phenomena and processes involves the consistent observance of norms and the implementation of a complex of organizational, economic, financial, managerial measures that serve as components of an effective policy of ensuring sustainable social development. It is indicated that today the economic development of rural areas of the Vinnytsia region is based on the principles of the New Concept of State Regional Policy in the wording of the Minregionstroy of July 04, 2008. The peculiarity of the project of the concept of the state regional policy was the new policy development algorithm: the analysis of the challenges – identification of problems – the definition of priorities – the development of policy tools – the development of strategies, programs, projects, measures – their implementation at the state and regions level – monitoring the implementation of activities, achievements and achievements influence – development on this basis of the state response – implementation of measures of state response. It is concluded that integrity, cohesion and inclusiveness should become the fundamental principles of development, coexistence and cooperation of communities, regions and the state.

Keywords: rural territories, stratum, institutionalism, model of development, regional development.

Постановка проблеми. Формування ефективної моделі соціально-економічної політики регіонів, спрямованої на розвиток сільських територій держави, є ключовою економічною проблемою нашого часу. Водночас економічна активність, рівень життя на сільських територіях України залишаються досить низькими, що обумовлено багатьма негативними факторами [3]. Одним з основних аспектів соціально-економічної політики нашої держави є побудова нової моделі розвитку сільських територій, яка відповідатиме стандартам розвиненої європейської країни.

У цьому контексті, динамічне зростання та синергія використання регіонального потен-

ціалу з метою покращення умов проживання на сільських територіях, можливі лише на основі міжрегіонального співробітництва. Це створює виклики для побудови нової моделі регіональної політики, керівною роллю якої буде консолідація місцевих дій у сфері регіонального розвитку навколо реалізації національних пріоритетів [5]. Відновлення потенціалу територіальних громад може виступати чинником реінтеграції країни, але тільки за умови подолання фрагментації підходів, рішень і часткових ініціатив реформ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останніми роками українські вчені отримали значні результати у формуванні наукових

підходів до вирішення соціально-економічного розвитку сільських територій. Значний внесок у розвиток концепції просторової організації суспільства, його різновидів і модифікацій внесли вітчизняні дослідники Г. Калетнік, І. Гончарук, Т. Васильців, В. Бойко, В. Геєць, О. Бородіна, І. Гончаренко, З. Смутчак та ін. На необхідність подолання галузевого підходу до розвитку сільських територій наголошується у працях В. Юрчишина. Значний внесок у комплексну розробку зазначеної проблеми зробили П. Гайдуцький, Ю. Губені, М. Стегней, М. Орлатий, І. Прокопа.

Деякі аспекти розвитку сільських територій вивчаються соціологами, істориками, екологами, представниками інших наукових дисциплін, але комплексного вирішення цих проблем ще не знайдено. Вирішення цих питань сприятиме формуванню парадигми розвитку сільських територій та досягненню середньоєвропейського рівня зайнятості, заробітної плати, екологічного та інфраструктурного розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо досліджено питання взаємної узгодженості цілей політики розвитку сільських територій, особливо на місцевому, регіональному рівнях, формування механізму реалізації та впровадження прийнятих програмних рішень.

Мета статті. Метою дослідження є синтез та теоретичне обґрунтування складових та основних принципів побудови ефективної системи управління політикою розвитку сільських територій у Вінницькому регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регіональна політика є важливим елементом

державної політики, спрямованої на зміцнення конкурентоспроможності економік своїх регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтеграції його простору. На відміну від галузевої політики, вона, перш за все, має зосередитися на просторових ефектах певних політичних дій і заходів, програм і бюджетів, щоб слугувати специфічним фільтром, через який певні типи політики спрямовуються на окремі території з метою досягнення оптимального (позитивного) ефекту і комплементарності заходів [3; 7]. Державна регіональна політика – це політика синергії, яка при належному плануванні та реалізації забезпечує значно вищий ефект, ніж обсяг окремих заходів галузевої політики (табл. 1).

Проблеми, з якими стикається регіональна політика в Україні, не є унікальними чи обумовленими виключно внутрішніми кризовими явищами. Такі проблеми, насправді, мають глобальний вимір, і саме вони мотивували формування нових моделей регіональної політики й місцевого розвитку на прагматичних засадах. Прагматичних підходів до побудови нової регіональної політики наразі потребує й Вінниччина – у процесі власного суспільного та економічного оновлення (рис. 1).

Державна регіональна політика Вінницького регіону регламентована у Новій редакції «Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року», що містить усі передумови для забезпечення динамічного розвитку матеріального виробництва, підвищення добробуту кожного громадянина, вирівнювання диспропорцій у соціально-економічному розвитку міст і районів, комплексного розвитку населених пунктів за рахунок раціо-

Таблиця 1

Особливості процесу формування та реалізації політики у сфері регіонального розвитку

	Характеристика
I →	Необхідність розробки нового та упорядкування існуючого законодавства щодо ДРП, що створить чітку та зрозумілу систему управління регіональним розвитком в Україні;
II →	Необхідність визначення обмеженої кількості пріоритетів ДРП у контексті обмежених фінансових ресурсів та відсутності стратегічного бачення розвитку країни у формі довгострокового національного плану розвитку;
III →	Невизначені цілі та потреби ДРП в Україні серед ключових суб'єктів у державному секторі, місцевому самоврядуванні, бізнесі та державному секторі, що вимагає створення коаліцій з партнерами у сфері ДРП та досягнення консенсусу щодо цілей та засобів реалізації ДРП;
IV →	Необхідність створення системи розробки політики та механізмів її реалізації на засадах регіональної політики – пріоритетності, складності, взаємодоповнення, прозорості, ефективності та компетентності державного апарату;
V →	Необхідність визначення ключових партнерів процесу – інститутів та окремих осіб, груп інтересів, які підтримують або протидіють розвитку ДРП на сучасній основі та європейських принципах;
VI →	Залежність регіональних і місцевих органів влади від центральної влади та нездатність сформулювати й реалізувати власну політику розвитку територій за відсутності адекватних повноважень, фінансових ресурсів. Важливість фундаментальних реформ – адміністративна, територіальна, бюджетна, державна служба також створити основу для ефективного ендогенного розвитку територій;
VII →	Незадовільний рівень знань та навичок спеціалістів центральних та регіональних органів влади, відповідальних за розробку, впровадження та моніторинг ефективності ДРП, відсутність можливостей для підвищення кваліфікації та покращення досвіду (через відсутність коштів та плінність кадрів);
VIII →	Відсутність повноцінної статистичної інформації на обласному рівні та рівнях міст і районів, що дозволить здійснювати моніторинг розвитку територій відповідно до поточних політичних пріоритетів та цілей й бути порівнянними з європейськими статистичними стандартами;
IX →	Відсутність адекватної інформації про хід виконання Державної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій, державних цільових програм у територіальному аспекті та оцінки їх впливу на регіональність розвитку.

Джерело: розроблено автором за даними [7]

нального та ефективного використання природно-ресурсного, науково-технічного, трудового та виробничого потенціалу Вінниччини.

Сьогодні, на Вінниччині на стадії завершення реалізації знаходяться 6 проектів регіонального розвитку:

- 2 проекти розвитку спортивної інфраструктури (спорткомплекс з басейном в м. Жмеринка та спортмайданчики у смт. Турбів Липовецького району);

- заходи з енергозбереження в навчальному закладі с. Сокил, Чернівецький район;

- будівництво вольєру для ведмедів у Подільському зоопарку, м. Вінниця;

- берегоукріплення з розчисткою річки Десна, смт Стрижавка Вінницький район.

Крім того, згідно Стратегії вказано, що у загальних надходженнях по області доходи державного бюджету за 2018 рік склали 8845,1 млн. грн., що більше проти 2017 року на 19,8% або на 1 463,5 млн. грн., за 2017 рік – склали 7 381,6 млн. грн. та збільшились проти 2016 року на 56,3%, за 2016 рік надійшло 4 722,5 млн. грн., що більше 2015 року на 9,6%. За 2018 рік надходження доходів місцевих бюджетів області (без трансфертів) становлять 9 324,5 млн. грн., що більше 2017 року на 13,4% або на 1 099,4 млн грн, у тому числі доходи загального фонду склали 8 091,4 млн. грн. (на 22,2% або на 1 510,3 млн. грн. більше доходів за 2017 рік) та доходи спеціального фонду – 1 233,1 млн. грн. (менше проти 2017 на 28% або на 410,8 млн. грн.) [6; 9].

В аграрному секторі Вінниччини також суттєві позитивні зрушення. Сільгоспвиробниками області в 2018 році придбано 2026 одиниць сільськогосподарської техніки та обладнання на суму 1820,4 млн. грн., в тому числі 82 зернозбиральних комбайнів та 263 тракторів, з них вітчизняного виробництва 3 зернозбиральних комбайни та 74 тракторів. У 2018 році в АПК області завершено реалізацію 36 інвестиційних проектів загальною вартістю 1373,9 млн. грн., створено 225 нових робочих місць.

У Вінницькій області за звітний період 2018 року реалізовано ряд соціально-значущих інвестиційних проектів, які фінансувалися за рахунок коштів ДФРР (Державного фонду регіонального розвитку), серед яких:

- завершення будівництва (реконструкції) 3-хосвітнянських закладів-довгобудів на 548 учнівських місць (с. Сосонка Вінницького району, с. Михайлівка Гайсинського району та с. Зведенівка, Шаргородського району);

- реконструкція урологічного відділення Подільського регіонального центру онкології;

- закупівля трьох автомобілів екстреної швидкої медичної допомоги;

- реконструкція приміщення під створення Вінницького молодіжного центру «Квадрат»;

- утеплення житлового корпусу Стрижавського дитячого будинку-інтернату;

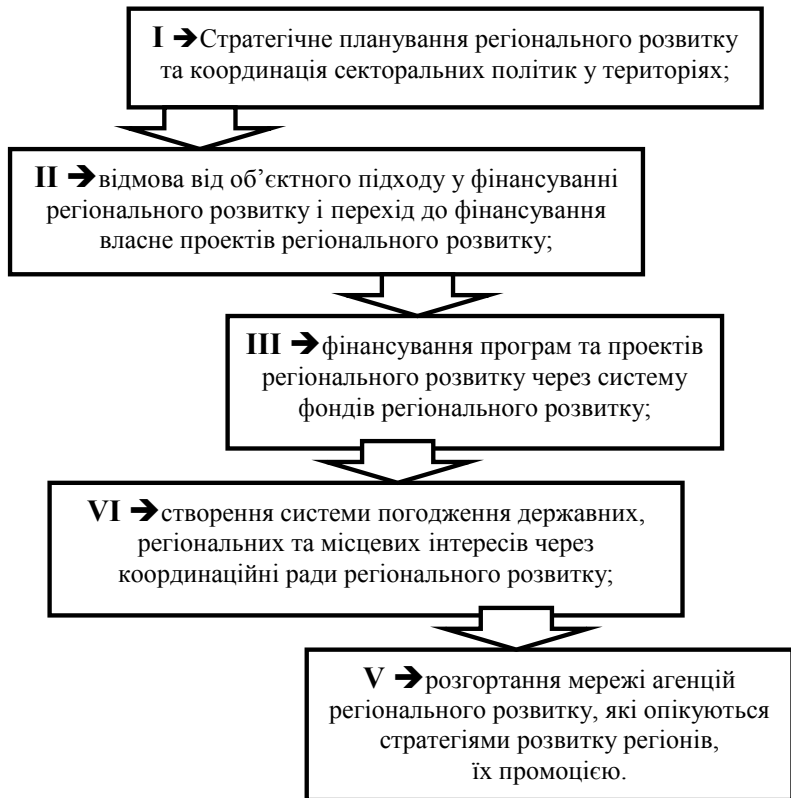

Рис. 1. Головні концепції державної регіональної політики Вінницького регіону

Джерело: розроблено автором за результатами дослідження

- перепрофілювання приміщення під обласну комунальну установу «Вінницький обласний центр реінтеграції бездомних громадян»;

- придбання сільгосптехніки для Комаргородського вищого професійного училища, Томашпільський район;

- реконструкція I черги вул. Замостянської, м. Вінниця;

- введення в дію хірургічного корпусу обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова та придбання медичного обладнання за рахунок коштів Субвенції на розвиток окремих територій.

Суттєвий вплив на соціально-економічний розвиток регіону та підвищення рівня конкурентоспроможності аграрного сектору Вінницької області має реалізація інвестиційного проекту ВП «Птахофабрика «Вінницький бройлер» ПАТ «Миронівський хлібопродукт» м. Ладизин Тростянецького району, яке за масштабами виробництва курятини є найбільшим в Україні. Загальна потужність проекту складає 700 тис. тонн м'яса бройлерів в рік [6; 9].

З метою розвитку інфраструктури для зберігання зерна в області в 2018 році здійснювалось будівництво 2-х потужних елеваторів загальною потужністю 185 тис. тонн: ТОВ «Він-агро-експорт» с. Махаринці Козятинського району в 2018 році розпочато будівництво елеватора на 65 тис. тонн, планується створити 120 робочих місць; в Могилів-Подільському районі триває будівництво елеватора ТОВ «Епіцентр К» на 120 тис. тонн, буде створено 150 нових робочих місць [6; 9].

Для державного регулювання економіки в ринкових умовах господарювання характерне складання системи стандартних норм і заходів за-

конодавчого, виконавчого та наглядового характеру, що здійснюються державними установами та громадськими організаціями з метою стабілізації та адаптації соціально-економічної системи до існуючих умов, якій властиві мінливості [10]. Процес державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів передбачає послідовне дотримання норм та здійснення комплексу організаційних, економічних, фінансових, управлінських заходів, які слугують складовими ефективної політики сталого соціального розвитку.

З метою покращення соціально-економічного розвитку Вінницького регіону, сьогодні в області діє Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва Вінницької області на період до 2020 року (далі – Стратегія МСП), затверджена рішенням 27 сесії обласної Ради 7 скликання від 20 грудня 2017 р. №576. На виконання Плану дій реалізації Стратегії МСП з обласного бюджету у 2018 році використано кошти в сумі 1,8 млн. грн. З метою підтримки підприємницької ініціативи розпорядженням облдержадміністрації від 17 квітня 2018 р. № 315 «Про затвердження Положення про організацію та проведення конкурсу бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапи)» та в рамках Плану дій реалізації Стратегії МСП в області запроваджено механізм надання на конкурсних засадах грантів з обласного бюджету на започаткування власної справи громадянам та на розвиток бізнесу підприємцям-початківцям. Проведено конкурс бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапи), 36 переможців отримали фінансову підтримку на реалізацію бізнес-планів в розмірі від 10 до 70 тисяч гривень у різних сферах діяльності, а саме: майстерня подільської кераміки, кузня – шоу, фотостудія, естетичне виховання, харчування дітей в сільських школах, виготовлення медових міксів, грумінг (перукарня для тварин), вирощування часнику, ягід, лікарських трав, дизайн та виготовлення меблів, целюлозних утеплювачів та виробництво електричної енергії – альтернативна сонячна енергетика. Реалізація проектів, яким надано підтримку в рамках даного конкурсу, забезпечує створення в області біля 100 нових робочих місць. Загальна вартість бізнес-планів становить понад 9,3 млн. грн., в т.ч. 1,4 млн. грн. (15%) кошти обласного бюджету (табл. 2) [6].

Звичайно, частка позитивних тенденцій у соціально-економічному розвитку Вінницької області бажає бути кращою, адже поточна ситуація в Україні потребує нових підходів до реформування та вироблення результативної й ефективної політики. Інтегрована стратегія розвитку сільського господарства та сільської місцевості на 2015-2020 роки має на меті відповісти на цей виклик і здійснити цілий комплекс реформ, які давно чекають сільськогосподарські виробники,

агробізнес і сільське населення Вінницького регіону. В умовах безперервної кризи вітчизняного села стає все більш очевидним, що його ефективного розвитку неможливо забезпечити, покладаючись виключно на сільське господарство. Тому, зважаючи на важливість галузевого планування, він не повинен замінювати територіальний, предметом якого в загальних рисах є економічний і соціальний розвиток окремих частин країни (регіонів, міст, адміністративних районів), прийнятих взагалі, незалежно від відомчого підпорядкування підприємств та організацій [8].

У цьому контексті, сталий розвиток сільських територій слід розглядати як розвиток, який генерує економічне зростання, справедливо розподіляє його результати і надає пріоритет розвитку інтегрованої системи цінностей, яка поширюється на кожного громадянина, розширює його можливості та забезпечує участь у вирішенні проблем й робить вплив на його життя.

Крім того, питання працевлаштування сільських жителів особливо актуальне сьогодні. Звичайно, для підвищення ефективності системи державного регулювання розвитку ринку праці на сільських територіях України необхідно впроваджувати заходи, спрямовані на посилення інституціоналізації зайнятості населення. Сюди слід віднести: зменшення обсягів нерегульованої діяльності та кількість створених неформальних робочих місць, диверсифікація сільської економіки для забезпечення продуктивної зайнятості та підвищення ефективності праці також доходи населення, організація самозайнятості й упорядкування «човникової» торгівлі. Також запровадження організаційних механізмів для поліпшення бізнес-середовища з метою підвищення ефективності функціонування мікроринку, підвищення ділової активності населення, створення ефективної системи адміністративного управління інформаційно-комунікаційне середовище для розширеного відтворення якісної та конкурентоспроможної пропозиції на ринку праці, вдосконалення правового й організаційно-економічного забезпечення системи регулювання трудової міграції та збільшення масштабів зайнятості [1; 11].

Сьогодні різні швидкості регіонального розвитку та збереження невирішених структурних суперечностей стали однією з головних основ політичних змін у розвиненому світі з обох сторін Атлантики. Уряди розвинених країн і «нові лідери» стимулюють пріоритетні «сестринські» сектори регіональної політики (рис. 2).

Відповідно до сучасних тенденцій у сфері соціально-економічної та конкурентної політики, ключовими заходами регіональної політики розвинених економік світу є універсальні заходи, які реалізуються в багатьох сферах економічної діяльності (табл. 3).

Таблиця 2

Реалізація інвестиційних проектів на території області за 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	2018+/-2016
Кількість реалізованих інвестиційних проектів у промисловості та суміжних галузях	22	26	20	-2
Загальна вартість проектів, млн. грн	1944,76	665,3	2099	154,24
Створено нових робочих місць	1640	510	2025	385

Джерело: розроблено автором за даними [6]

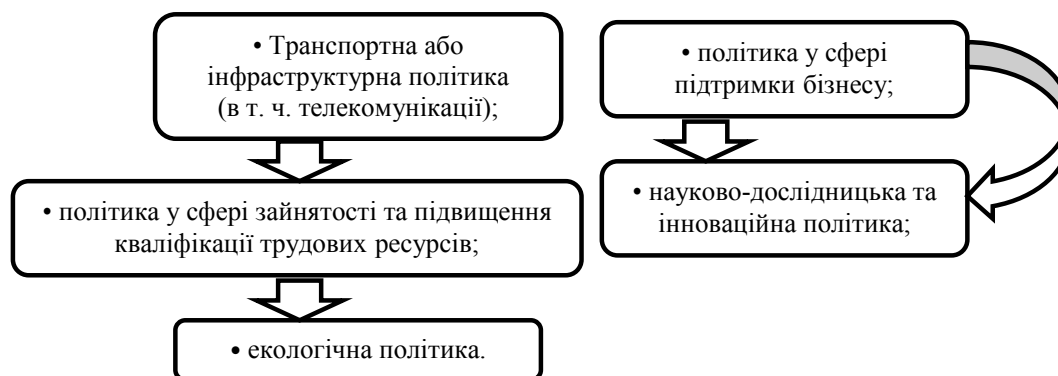

Рис. 2. Пріоритетні сектори регіональної політики урядів розвинених країн

Джерело: розроблено автором за даними [7]

Таблиця 3

Заходи у сфері соціально-економічної та конкурентної політики щодо застосування ключових інструментів регіональної політики розвинених економік світу

	Характеристика
I →	Удосконалення транспортної та телекомунікаційної «доступності» тієї чи іншої території;
II →	максимальне спрощення регуляторного середовища та поліпшення інвестиційного клімату території, створення рівних умов для стимулювання зростання чисельності приватних компаній та прибутку від їх економічної діяльності;
III →	інвестиції в освіту та підвищення кваліфікації, особливо для людей старше «університетського віку», підвищення «м'яких» кваліфікацій та навичок, які можна трансформувати та перенести в інші сфери економічної діяльності з метою підвищення шансів на працевлаштування в умовах зниження продуктивності циклів та постійне інноваційне оновлення виробничих процесів та послуг;
IV →	створення інноваційної та дослідницької інфраструктури для наближення досліджень і розробок до приватного сектору з метою скорочення періоду комерціалізації винаходів і нових технологій;
V →	заходи, спрямовані на збереження навколишнього середовища, мінімізацію негативного впливу на його господарську діяльність та повсякденне життя населення; зниження енергоспоживання та підвищення енергоефективності різних сфер соціального та економічного життя;
VI →	сприяння розвитку великих міст як центрів творчої, інноваційної та конкурентоспроможної економічної діяльності, а також міст з високим рівнем соціально-культурної інфраструктури, освіти, медицини, які б залучили висококваліфікований персонал і тим самим сприяли зміцненню сільського середовища економіки.

Джерело: розроблено автором за результатами дослідження

Саме це поєднання заходів передбачає підвищення конкурентоспроможності окремих галузей економіки та окремих територій (відповідно до їх спеціалізації), що відповідно підвищує загальний рівень конкурентоспроможності національної економіки та рівень життя сільського населення. З метою покращення умов проживання селян на сільських територіях Вінницького регіону, слід переймати досвід розвинених європейських країн. У цьому контексті, Стратегія зростання «Європа 2020», яка була схвалена Європейською Комісією та урядами держав-членів у 2010 році, визначає три пріоритети для цілей загального піднесення та зростання ЄС: інноваційний розвиток; стабільне зростання; інклюзивний ріст [7].

Економічний прогрес сільських територій Вінницького регіону нерозривно пов'язаний із запровадженням нової концепції інституціоналізму, яка полягає в тому, щоб розглядати економіку як систему коопераційних зв'язків між окремими організаціями, компаніями, органами влади, неурядовими організаціями та іншими групами, які не тільки дотримуються принципу раціональних переваг, але й зосереджуються на певних соціокультурних традиціях, що склалися в цьому регіоні. Відповідно, сформульовано п'ять основних аксіом інституційної концепції (рис. 3).

Нині основними принципами законодавства щодо регіонального розвитку Вінницького регіону повинні бути: баланс регіонального розвитку; урахування регіональних особливостей; відсутність упередженості та справедливості; орієнтація на громадянина та територіальну громаду (проживання людини) [7]. Крім того, Вінницька область спирається на притаманні їй принципи внутрішньої політики (рис. 4).

Сьогодні економічний розвиток сільських територій Вінницького регіону базується на принципах нової концепції державної регіональної політики у редакції Мінрегіонбуду від 04 липня 2008 року. Особливістю проекту концепції державної регіональної політики є новий алгоритм розробки політики: аналіз викликів – виявлення проблем – визначення пріоритетів – розробка інструментів політики – розробка стратегій, програм, проектів, заходів – їх реалізація на державному та регіональному рівнях – моніторинг здійснення впливу на діяльність та досягнення – розвиток на цій основі державної стратегії – реалізація заходів державної стратегії.

Тут основна мета державної регіональної політики визначається по-новому: забезпечити високий рівень якості життя людини незалежно від її місця проживання через забезпечення територі-

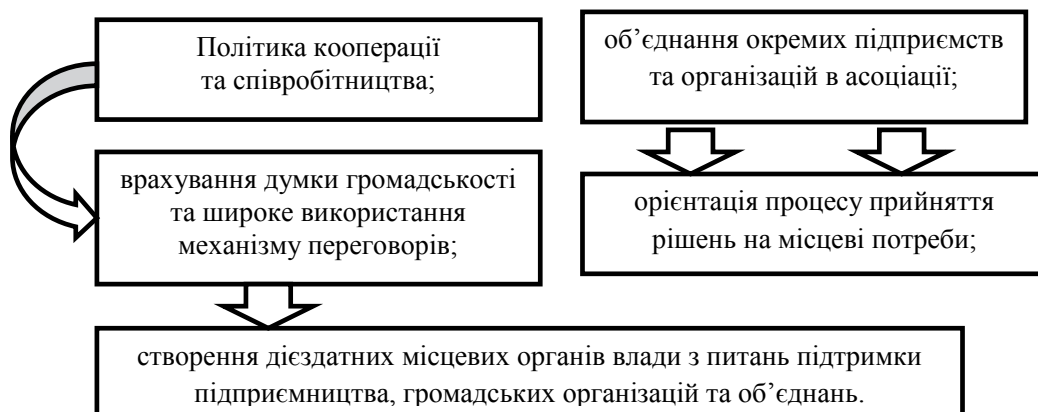

Рис. 3. Основні складові інституційної кооперації

Джерело: розроблено автором за даними [7]

Рис. 4. Основні засади внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів

Джерело: розроблено автором за даними [4; 7]

ально інтегрованого та збалансованого розвитку України, інтеграції регіонів у єдиний політичний, правовий, інформаційний та культурний простір, максимізуючи повне використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей, підвищення конкурентоспроможності регіонів та територіальних громад [2; 4].

Реалізація стратегічних завдань Нової Концепції державної регіональної політики дало можливість покращити економічний рівень життя населення у Вінницькому регіоні (табл. 4).

Звичайно, нова регіональна політика для нової України має бути симбіозом європейських підходів та власної стратегії, адекватної викликам нашого часу. Це раціонально корелює повноваження громад з наявними та потенційни-

ми ресурсами, а механізми державної підтримки мають стимулюючий ефект. Цілісність, згуртованість та інклюзивність повинні стати основоположними принципами розвитку, співіснування та співпраці громад, регіонів та держави [5].

Висновки та пропозиції. Без системних змін в управлінні політикою неможливо досягти позитивних і, перш за все, довгострокових результатів від найбільш інноваційних і дорогих інструментів стимулювання регіонального розвитку. Реалізація заходів регіонального розвитку в регіонах повинна враховувати специфіку соціокультурної ситуації в цих регіонах, настрої та цінності населення і містити заходи щодо зменшення негативних факторів для формування безпечних та комфортних умов для життя людей.

Таблиця 4

**Можливості реалізації стратегічних завдань,
визначених у Державній стратегії регіонального розвитку**

Характеристика	
I →	▪ запровадити стратегічне планування регіонального розвитку на державному та регіональному рівнях;
II →	▪ завершити формування нормативно-правової бази для запровадження механізмів стимулювання розвитку регіонів відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів»;
III →	▪ Сформулювати та вдосконалити нормативно-правову базу, спрямовану на зміцнення фінансово-економічної бази територіальних громад, збільшення частки власних доходів місцевих бюджетів, зокрема прийняття 8 липня 2010 року Верховною Радою України нового Бюджетного кодексу України, а в грудні 2010 року Податковий кодекс України запровадив низку норм, спрямованих на формування прогнозованої бюджетної політики, зосереджених на регіональне економічне зростання, розвиток та стимулювання місцевих бюджетів, поліпшення міжурядової бюджетної підтримки, скасування неефективних місцевих податків та зборів;
IV →	▪ Протягом 2010-2012 років створено методологічну базу для формування та реалізації місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом, який є інструментом середньострокового бюджетного планування. В даний час проводиться експеримент з впровадження елементів програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів. У 2012 році в експерименті були задіяні всі бюджети міст обласного значення, кількість учасників – 346 місцевих бюджетів. У 2013 році до проведення експерименту задіяні всі районні бюджети;
V →	▪ доповнення статтею 241 Бюджетного кодексу України у січні 2012 року стало законодавчою основою для створення сучасного інноваційного інструменту фінансової підтримки регіонального розвитку – Державного фонду регіонального розвитку та визначено прозорий (формульний) розподіл його коштів;
VI →	▪ Для реалізації цього Бюджетного кодексу, починаючи з 2012 року, у Державному бюджеті України передбачені кошти Державного фонду регіонального розвитку. Лише у 2012 році за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку було реалізовано 523 інвестиційні програми (проекти), спрямовані на будівництво та реконструкцію 204 навчальних закладів, 98 об'єктів охорони здоров'я, 25 культурних, 55 спортивних та 8 соціальних послуг, 95 об'єктів житлово-комунальних послуг, а також транспортної інфраструктури;
VII →	▪ Створити правові рамки для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць", розпочатий 1 січня 2013 року, регулює питання державної підтримки інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки протягом 2013-2032 років;
VIII →	▪ запровадити спрощені умови ведення бізнесу шляхом скасування та обмеження кількості ліцензійних документів; вести господарську діяльність на підставі подання декларації; забезпечити перехід від принципу «єдиного відомства» до принципу «єдиного вікна» під час видачі дозволів; зменшити кількість та частоту перевірок;
IX →	▪ створити сприятливі умови для соціально-економічного розвитку окремих територій внаслідок прийняття Закону "Про промислові парки", який визначає правові та організаційні засади створення і функціонування індустріальних парків в Україні з метою забезпечення економічної ситуації розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізація інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвиток сучасної промислової та ринкової інфраструктури;
X →	▪ реалізувати ряд пріоритетних заходів у сфері земельних відносин, зокрема, прийняті законів та інших нормативно-правових актів щодо створення Державного земельного банку. Його робота забезпечить стабільну фінансову підтримку малим і середнім сільськогосподарським виробникам. Введено в експлуатацію єдиний програмний комплекс автоматизованої системи Державного земельного кадастру. Законодавство регулює процедуру відкритих земельних аукціонів, яка допоможе заповнити державний та місцеві бюджети та залучити інвесторів до сфери містобудування.

Джерело: розроблено автором за даними [4; 7]

Світова й особливо європейська практика державної політики у сфері регіонального розвитку свідчить про необхідність узгодженості у використанні соціально орієнтованих інструментів та політичних інструментів, спрямованих на підвищення продуктивності національної економіки та поліпшення її структури. Розвиток сучасної регіональної політики є «ключем» до успішної децентралізації та адміністративно-територіального оновлення Вінницького регіону.

Список літератури:

1. Васильців Т.Г., Бойко В.В. Напрями та засоби розвитку сільських територій в контексті зміцнення соціально-економічної безпеки України : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2016. 260 с.
2. Геєць В., Юрчишин В., Бородіна О., Прокопа І. Соціо-економічна модернізація аграрного сектору України (концептуальні положення). *Економіка України*. 2011. № 12. С. 8–10.
3. Гончаренко І.В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми теорії та практики : монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). 2009. 370 с.
4. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4(32). С. 19–30.
5. Нова регіональна політика для нової України : Аналітична доповідь (Скорочена версія). Київ : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.
6. Офіційний сайт Вінницької обласної адміністрації. Інформація про підсумки соціально-економічного розвитку Вінницької області за 2018 рік. 116 с. URL: <http://www.vin.gov.ua/invest/rehionalni-prohramy-rozvytku/17721-informatsiia-pro-vykonannia-prohramy-ekonomichnoho-i-sotsialnoho-rozvytku-vinnytskoi-oblasti-za-2018-rik> (дата звернення: 20.04.2019).
7. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт. URL: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part_UA.pdf (дата звернення: 21.05.2019).
8. Смутчак З.В. Роль державного управління у сталому розвитку сільських територій України. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск № 10. С. 469–473.
9. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року (нова редакція). URL: http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/02/Strategiya-Vinnichchini-2020.pdf (дата звернення: 10.05.2019).
10. Стегней М.І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 3(141). С. 125–133.
11. Tomashuk I.V. (2017). Problems and prospects of management development of rural territories. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 214–220. doi: 10.30525/2256-0742/2017-3-5-214-220

References:

1. Vasylytsya T.H., Boiko V.V. (2016). Napriamy ta zasoby rozvytku silskykh terytorii v konteksti zmitsnennia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia [Areas and means of development of rural territories in the context of strengthening of socio-economic security of Ukraine : monograph. Lviv : Liha-Pres, 260 p. (in Ukrainian)
2. Heiets V., Yurchyshyn V., Borodina O., Prokopa I. (2011). Sotsioekonomichna modernizatsiia ahrarnoho sektoru Ukrainy (kontseptualni polozhennia) [Socioeconomic modernization of the agrarian sector of Ukraine (conceptual provisions)]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12, pp. 8–10. (in Ukrainian)
3. Honcharenko I.V. (2009). Sotsialno-ekonomichni rozvytok silskykh terytorii rehionu: problemy teorii ta praktyky : monohrafiia [Socio-economic development of rural areas of the region: problems of theory and practice : monograph]. Lviv : Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy. (Serii «Problemy rehionalnoho rozvytku»). (in Ukrainian)
4. Honcharuk I.V., Tomashuk I.V. (2018). Derzhavne rehuliuвання rozvytku resursnoho potentsialu silskykh terytorii: zahalni aspekty [State regulation of development of resource potential of rural territories: general aspects]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 4(32), pp. 19–30. (in Ukrainian)
5. Nova rehionalna polityka dlia novoi Ukrainy : Analitichna dopovid (Skorochena versiiia) [New Regional Policy for a New Ukraine : An Analytical Report (Shortened Version)]. (2017). Kyiv : Instytut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen, 36 p. (in Ukrainian)
6. Ofitsiyni sait Vinnytskoi oblasnoi administratsii. Informatsiia pro pidsumky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti za 2018 rik. [Official site of the Vinnytsia Regional Administration. Information on the results of social and economic development of the Vinnytsia region in 2018]. Available at: <http://www.vin.gov.ua/invest/rehionalni-prohramy-rozvytku/17721-informatsiia-pro-vykonannia-prohramy-ekonomichnoho-i-sotsialnoho-rozvytku-vinnytskoi-oblasti-za-2018-rik> (accessed 20 April 2019).
7. Rehionalnyi rozvytok ta derzhavna rehionalna polityka v Ukraini: stan i perspektyvy zmin u konteksti hlobalnykh vyklykiv ta yevropeyskykh standartiv polityky. Analitichnyi zvit [Regional Development and State Regional Policy in Ukraine: Status and Prospects for Change in the Context of Global Challenges and European Policy Standards]. Available at: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part_UA.pdf (accessed 21 May 2019).
8. Smutchak Z.V. (2017). Rol derzhavnogo upravlinnia u stalomu rozvytku silskykh terytorii Ukrainy [The role of public administration in the sustainable development of rural areas of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 10, pp. 469–473. (in Ukrainian)
9. Stratehii zbalansovanoho rehionalnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti na period do 2020 roku (nova redaktsiia) [Strategies for balanced regional development of Vinnytsia region up to 2020 (new version)]. Available at: http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/02/Strategiya-Vinnichchini-2020.pdf (accessed 10 May 2019).
10. Stehnei M.I. (2013). Suchasni napriamy zabezpechennia staloho rozvytku silskykh terytorii: yevropeyskyi dosvid i ukraïnski realii [Modern directions of sustainable development of rural areas: European experience and Ukrainian realities]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3(141), pp. 125–133. (in Ukrainian)
11. Tomashuk I.V. (2017). Problems and prospects of management development of rural territories. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 214–220. doi: 10.30525/2256-0742/2017-3-5-214-220